

**VALSTYBINĖS AUGALININKYSTĖS TARNYBOS
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

**ĮSAKYMAS
DĖL PLOKŠČIŪJŲ GAUDYKLIŲ KABINIMO ŠILTNAMEIOSE KENKSMINGIESIEMS
VABZDŽIAMS NUSTATYTI METODIKOS
PATVIRTINIMO**

2015 m. gruodžio 9 d. Nr. A1-753
Vilnius

Vadovaudamasis Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. 3D-490 „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų ir administracijos struktūros patvirtinimo“, 18.5 papunkčiu, Fitosanitarijos priemonių nuo minamųjų naudojimo šiltnamiuose ir (arba) atviro grunto ekosistemose tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. 3D-134 „Dėl Fitosanitarijos priemonių nuo minamųjų naudojimo šiltnamiuose ir (arba) atviro grunto ekosistemose tvarkos aprašo patvirtinimo“, 5.4 papunkčiu ir Fitosanitarijos priemonių nuo tabakinių baltasparnių naudojimo šiltnamių žemės ūkio ekosistemose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. 3D-529 „Dėl Fitosanitarijos priemonių nuo tabakinių baltasparnių naudojimo šiltnamių žemės ūkio ekosistemose taisyklių patvirtinimo“, 5.3 papunkčiu,

t v i r t i n u Plokščiųjų gaudyklių kabinimo šiltnamiuose kenksmingiesiems vabzdžiams nustatyti metodiką (pridedama).

Direktorius

Sergejus Fedotovas

PATVIRTINTA
Valstybinės augalininkystės tarnybos
prie Žemės ūkio ministerijos
direktoriaus 2015 m. gruodžio 9 d.
įsakymu Nr. A1-753

PLOKŠČIŪJŲ GAUDYKLIŲ KABINIMO ŠILTNAMIUOSE KENKSMINGIESIEMS VABZDŽIAMS NUSTATYTI METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Plokščiujų gaudyklių kabinimo šiltnamiuose kenksmingiesiems vabzdžiams nustatyti metodika (toliau – metodika) parengta remiantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 3D-264 „Dėl kenksmingųjų organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų sąrašų patvirtinimo“, Europos ir Viduržemio jūros regiono augalų apsaugos organizacijos (EAAO) standartais: PM 7/7(1) Diagnostiniai protokolai reguliuojamiems kenkėjams. *Aleurocanthus spiniferus* (EAAO Biuletėnis 32, 2002, p. 255); PM 7/8(1) Diagnostiniai protokolai reguliuojamiems kenkėjams. *Aleurocanthus woglumi* (EAAO Biuletėnis 32, 2002, p. 261); PM 7/35(1) Diagnostiniai protokolai reguliuojamiems kenkėjams. *Bemisia tabaci* (EAAO Biuletėnis 34, 2004, p. 281); PM 7/53(1) Diagnostika. *Liriomyza* spp. (EAAO Biuletėnis 35, 2005, p. 335); PM 7/56(1) Diagnostika. *Scirtothrips aurantii*, *Scirtothrips citri*, *Scirtothrips dorsalis* (EAAO Biuletėnis 35, 2005, p. 353); Tarptautinio fitosanitarinių priemonių standarto Nr. 27 „Diagnostiniai protokolai reguliuojamiems kenkėjams“ (ISPM 27), patvirtinto Tarptautinės augalų apsaugos konvencijos sekretoriato 2006 m., 1 priedu „DP 1:2010 *Thrips palmi* Karny“.

2. Metodika nustato plokščiujų gaudyklių pakabinimo būdus, atliekant nacionalinės priežiūros fitosanitarinius tikrinimus kenksmingiesiems vabzdžiams (minamusėms, baltasparniams, tripsams) aptikti šiltnamiuose, kuriuose auginami ar savaime auga šių kenksmingųjų organizmų mitybiniai augalai, ir panaudotų plokščiujų gaudyklių (mėginio) parengimą siųsti į Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Fitosanitarinių tyrimų laboratoriją (skyrių, toliau – FTLS).

3. Kenksmingųjų minamusių rūšys: *Liriomyza bryoniae* (Kaltenbach) – bulvinė lirijomyza, *Liriomyza huidobrensis* (Blanchard) – amerikinė lirijomyza, *Liriomyza sativae* (Blanchard) – daržovinė lirijomyza, *Liriomyza trifolii* (Burgess) – šilumamėgė lirijomyza, *Nemorimyza maculosa* (Malloch) – chrizanteminė nemorimyza (= *Amauromyza maculosa* – chrizanteminė amauromyza).

4. EAAO (BAYER) kodai: *Liriomyza bryoniae* – LIRIBO, *Liriomyza huidobrensis* – LIRIHU, *Liriomyza sativae* – LIRISA, *Liriomyza trifolii* – LIRITR, *Nemorimyza maculosa* – AMAZMA.

5. Fitosanitarinė kategorija: šios minamosės įrašytos Kenksmingųjų organizmų, kuriuos draudžiama įvežti į visas Europos Sąjungos valstybes nares ir Lietuvos Respubliką bei jose platinti, ir kenksmingųjų organizmų, kuriuos draudžiama įvežti į tam tikras saugomas zonas ir jose platinti, sąrašo (1 priedas), patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 3D-264 „Dėl kenksmingųjų organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų sąrašų patvirtinimo“ (toliau – Draudžiamų įvežti kenksmingųjų organizmų sąrašas (1 priedas), 1.2 ir 1.18, 11.4 ir 11.17 papunkčiuose, Kenksmingųjų organizmų, kuriuos draudžiama įvežti į visas Europos Sąjungos valstybes nares ir Lietuvos Respubliką bei jose platinti, jei jie randami ant išvardytų augalų arba augalinės kilmės produktų, ir kenksmingųjų organizmų, kuriuos draudžiama įvežti į tam tikras saugomas zonas ir platinti jose, jei jie randami ant tam tikrų augalų arba augalinės kilmės produktų, sąrašo (2 priedas), patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. įsakymu birželio 30 d. Nr. 3D-264 „Dėl kenksmingųjų organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų sąrašų patvirtinimo“ (toliau – Draudžiamų įvežti kenksmingųjų organizmų, kai jie randami ant išvardytų augalų ir augalinių produktų, sąrašas (2 priedas), 5.8–5.9 papunkčiuose, Specialiųjų reikalavimų, kuriuos Europos Sąjungos valstybės narės ir Lietuvos Respublika turi nustatyti augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams, juos įvežant į visas Europos Sąjungos valstybes nares ir Lietuvos Respubliką bei jose gabenant, ir specialiųjų reikalavimų dėl augalų, augalinių produktų ir kitų objektų įvežimo į kai kurias saugomas zonas ir gabenimo jose, kuriuos nustato visos Europos Sąjungos valstybės narės ir Lietuvos Respublika, sąrašo (4 priedas), patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 3D-264 „Dėl kenksmingųjų organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų sąrašų patvirtinimo“ (toliau – Specialiųjų reikalavimų sąrašas (4 priedas), 59–61 ir 121 punktuose.

6. Kenksmingosios minamosės yra polifagai, minuojantys per 40 šeimų augalų. Tarp ekonomiškai svarbių augalų yra šie: burnočiai (*Amaranthus* spp.), astrai (*Aster* spp.), skaištažiedės (*Chrysanthemum sinense*), jurginai (*Dahlia* spp.), gerberos (*Gerbera* spp.), gubojos (*Gypsophila* spp.), nasturtos (*Tropaeolum* spp.), verbenos (*Verbena* spp.), gvaizdūnės (*Zinnia* spp.), svogūnai (*Allium cepa*), porai (*Allium porrum*), česnakai (*Allium sativum*), salierai (*Apium* spp.), baklažanai (*Solanum melongena*), bulvės (*Solanum tuberosum*), paprikos (*Capsicum annuum*), arbūzai (*Citrullus* spp.), melionai (*Cucumis melo*), agurkai (*Cucumis sativus*), pomidorai (*Lycopersicon esculentum*), pupelės (*Phaseolus vulgaris*), žirniai (*Pisum sativum*), ridikai (*Raphanus sativus*). Kenksmingosios minamosės minta augalų audiniais, trikdo augalų augimą, deformuoja augalus ir pražudo daigus (jaunus augalus).

7. Kenksmingųjų baltasparnių rūšys: *Bemisia tabaci* (Gennadius) – tabakinis baltasparnis, *Aleurocanthus spiniferus* (Quaintance), *Aleurocanthus woglumi* Ashby.

8. EAAO (BAYER) kodai: *Bemisia tabaci* (Gennadius) – BEMITA, *Aleurocanthus spiniferus* (Quaintance) – ALECSN, *Aleurocanthus woglumi* Ashby – ALECWO.

9. Fitosanitarinė kategorija: *Bemisia tabaci* įrašyti Draudžiamų įvežti kenksmingųjų organizmų sąrašo (1 priedas) 1.8 ir 11.1 papunkčiuose, Specialiųjų reikalavimų sąrašo (4 priedas) 77–80, 125, 160–162 punktuose, *Aleurocanthus* spp. – Draudžiamų įvežti kenksmingųjų organizmų, kai jie randami ant išvardytų augalų ir augalinių produktų, sąrašo (2 priedas) 1.2 papunktyje.

10. Kenksmingieji baltasparniai yra polifagai: *Bemisia tabaci* minta apie 600 rūšių augalų; *Aleurocanthus* spp. – 75 rūšių augalais, priklausančiais 38 šeimoms. Tarp ekonomiškai svarbių augalų yra šie: persėjos (*Persea americana*), bananai (*Musa* spp.), anakardžiai (*Anacardium occidentale*), kavamedžiai (*Coffea arabica*), vynmedžiai (*Vitis vinifera*), gvajavos (*Psidium guajava*), mangamedžiai (*Mangifera indica*), melionmedžiai (*Carica papaya*), kriaušės (*Pyrus* spp.), granatmedžiai (*Punica granatum*), cidonijos (*Cydonia oblonga*), rožės (*Rosa* spp.), manijokai (*Manihot esculenta*), vilnamedžiai (*Gossypium*), batatai (*Ipomoea batatas*), tabakas (*Nicotiana*), pomidorai (*Lycopersicon esculentum*), paprikos (*Capsicum*), moliūgai (*Cucurbita pepo*), agurkai (*Cucumis sativus*), kinrožės (*Hibiscus*), gerberos (*Gerbera*), glioksinijos (*Gloxinia*), salotos (*Lactuca sativa*), puansetijos (*Euphorbia pulcherrima*). Baltasparniai siurbia augalų sultis, mažina augalų gyvybingumą ir trikdo jų augimą, sukelia chlorozes ir netolygų augalų brendimą, indukuoja kitus fiziologinius sutrikimus. Besimaitinančios lervos išskiria saldžias išskyras, kuriose įsiveisia pelėsiniai grybai, trikdančios fotosintezę, augalai meta lapus ir lėčiau auga. *Bemisia tabaci* platina per 100 rūšių virusų, priklausančių Geminiviridae, Closteroviridae, Potyviridae šeimoms. Dažniausiai platinami *Begomovirus*, dėl jų poveikio augalų derlius sumažėja 20–100 proc.

11. Kenksmingieji tripsai: *Thrips palmi* Karny – palminis tripsas, *Scirtothrips aurantii* Faure, *Sirtothrips dorsalis* Hood, *Scirtothrips citri* (Moulton).

12. EAAO (BAYER) kodai: *Thrips palmi* – TRIPL, *Scirtothrips aurantii* – SCITAU, *Scirtothrips citri* – SCITCI, *Scirtothrips dorsalis* – SCITDO.

13. Fitosanitarinė kategorija: *Thrips palmi* įrašytas Draudžiamų įvežti kenksmingųjų organizmų sąrašo (1 priedas) 1.31 papunktyje, Specialiųjų reikalavimų sąrašo (4 priedas) 66 ir 67 punktuose, *Scirtothrips aurantii*, *Scirtothrips dorsalis*, *Scirtothrips citri* – Draudžiamų įvežti kenksmingųjų organizmų, kai jie randami ant išvardytų augalų ir augalinių produktų, sąrašo (2 priedas) atitinkamai 1.25–1.27 papunkčiuose.

14. Kenksmingieji tripsai yra polifagai. *Scirtothrips aurantii* ir *Scirtothrips citri* minta per 50 genčių augalais. *Scirtothrips aurantii* kenkia šių genčių augalams: bananams (*Musa*), ricinmedžiams (*Ricinus*), smidrains (*Asparagus*), vilnamedžiams (*Gossypium*), vynmedžiams (*Vitis*), žemės riešutams (*Arachis*). *Scirtothrips citri* kenkia šių genčių augalams: finikinėms

palmėms (*Phoenix*), karijoms (*Carya*), liucernoms (*Medicago*), magnolijoms (*Magnolia*), rožėms (*Rosa*), vilnamedžiams (*Gossypium*), vynmedžiams (*Vitis*). *Scirtothrips dorsalis* minta laukiniais Fabaceae šeimos augalais – akacijomis (*Acacia*), *Brownea*, mimozomis (*Mimosa*), raudenomis (*Saraca*), taip pat kultivuojamais – aktinidijomis (*Actinidia chinensis*), arbatmedžiais (*Camellia sinensis*), braškėmis (*Fragaria*), citrinmedžiais (*Citrus*), hortenzijomis (*Hydrangea*), kaučiukmedžiais (*Hevea brasiliensis*), lotosais (*Nelumbo*), mangamedžiais (*Mangifera*), paprikomis (*Capsicum*), ricinmedžiais (*Ricinus*), rožėmis (*Rosa*), svogūnais (*Allium cepa*), tamarindais (*Tamarindus indica*), vilnamedžiais (*Gossypium hirsutum*), vynmedžiais (*Vitis vinifera*), žemės riešutais (*Arachis*), labiausiai kenkia daržovėms, vilnamedžiams ir rožėms. *Thrips palmi* ypač kenkia Cucurbitaceae ir Solanaceae šeimų augalams; tarp ekonomiškai svarbių augalų yra šie: agurkai (*Cucumis sativus*), arbūzai (*Citrullus lanatus*), baklažanai (*Solanum melongena*), *Benincasa hispida*, bulvės (*Solanum tuberosum*), ciklamenai (*Cyclamen*), fikai (*Ficus*), gegužraibiniai (Orchidaceae), moliūgai (*Cucurbita* spp.), melionai (*Cucumis melo*), paprikos (*Capsicum annuum*), pupelės (*Phaseolus vulgaris*), pupuolės (*Vigna unguiculata*), saulėgražos (*Helianthus annuus*), sezamas (*Sesamum indicum*), skaistažiedės (*Dendranthemum morifolium*), soja (*Glycine max*), tabakas (*Nicotiana tabacum*), vilnamedžiai (*Gossypium* spp.), žirniai (*Pisum sativum*). Kenksmingieji tripsai siurbia augalų sultis, mažina augalų gyvybingumą, deformuoja ir nužudo augalus. *Thrips palmi* Indijoje platina žemės riešutų pumpurų nekrozės tospovirusus, Japonijoje ir Taivanyje – arbūzų sidabriškosios margligės tospovirusus.

II SKYRIUS

PLOKŠČIŪJŲ GAUDYKLIŲ KABINIMAS IR JŲ GABENIMAS, BAIGUS TYRIMĄ

15. Prieš vykstant į šiltnamius, atspausdinami popieriaus lapeliai su informacija: Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, regioninio skyriaus pavadinimas, regioninio skyriaus adresas, kenksmingųjų vabzdžių tyrimai, pakabinimo data, gaudyklės numeris.

16. Per fitosanitarinį tikrinimą kabinamų plokščiųjų gaudyklių kiekis priklauso nuo šiltnamio, kuriame auginami augalai, ploto. Viena gaudyklė aprėpia (patikrina) 0,01 ha.

17. Šiltnamyje ant vienos plokščiosios gaudyklės pusės užklijuojamas (jei reikia, prieš tai patepus kljais) 15 punkte nurodytas popieriaus lapelis su informacija. Kita gaudyklės pusė turi būti sutepta gamintojo kljais.

18. Plokščioji gaudyklė kabinama augalų aukštyje ir laikoma šiltnamyje pakabinta 10–14 dienų (ne ilgiau).

19. Po 10–14 dienų nukabinus plokščiąją gaudyklę, ant šios uždedama polistirolu gabaliukų, kad gabenamos plokščiosios gaudyklės nesuliptų ir vabzdžiai nesusitrintų.

20. Parengtos gabenti plokščiosios gaudyklės sudedamos į kartoninę dėžę.

21. Kartoninės dėžės dangtis prie dėžės pritvirtinamas lipnia juosta.

22. Surašomas Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus patvirtintos formos Mėginio kenksmingiesiems organizmams nustatyti paėmimo aktas ir įdedamas į polietileno maišelį.

23. Kartoninė dėžė ir polietileno maišelis, kuriame įdėtas Mėginio kenksmingiesiems organizmams nustatyti paėmimo aktas, patalpinami į polipropileno maišą, kuris užplombuojamas.

III SKYRIUS

MĖGINIŲ LAIKYMAS IR IŠSIUNTIMAS

24. Po fitosanitarinio tikrinimo, atvykus į regioninį skyrių, iki išsiuntimo į FTLS panaudotos gaudyklės (užplombuotas maišas) laikomos vėsiai (keliais laipsniais žemesnėje temperatūroje negu šiltnamio per fitosanitarinį tikrinimą).

25. Atspausdinama Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus patvirtintos formos etiketė, kurioje būtina nurodyti gaudyklių numerius, gaudyklių pakabinimo ir nuėmimo datas.

26. Etiketė talpinama į polietileno maišelį, kuris sandariai uždaromas ir tvirtai prisegamas keliose vietose prie užplombuoto maišo.

27. Užplombuotas maišas ir prie jo prisegti dokumentai pristatomi į FTLS ne vėliau negu per 10 dienų po plokščiųjų gaudyklių nukabinimo šiltnamyje. Mėginiai po ekspertizės (laboratorinių tyrimų) negražinami.

28. Gavus iš FTLS Tyrimų protokolą, kuriame nurodyta, jog plokščiojoje gaudyklėje aptikta tripsų (Thripidae) ar baltasparnių (Aleyrodidae), toje vietoje, kur buvo pakabintos plokščiosios gaudyklės, imami mėginiai, vadovaujantis Mėginių ėmimo tripsų (Thysanoptera: Thripidae) rūšims nustatyti metodika, patvirtinta Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2011 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. A1-206 „Dėl Mėginių ėmimo tripsų (Thysanoptera: Thripidae) rūšims nustatyti metodikos patvirtinimo“, ar Mėginių ėmimo baltasparnių (Hemiptera: Aleyrodidae) rūšims nustatyti metodika, patvirtinta Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2014 m. spalio 7 d. įsakymu Nr. A1-345 „Dėl Mėginių ėmimo baltasparnių (Hemiptera: Aleyrodidae) rūšims nustatyti metodikos patvirtinimo“.

IV SKYRIUS

ĮRANKIAI IR PRIEMONĖS

29. Plokščiosioms gaudyklėms pakabinti, mėginiams paruošti ir išsiųsti reikalingi įrankiai bei priemonės:

- 29.1. plokščiosios gaudyklės;
 - 29.2. rašomasis popierius;
 - 29.3. žirklys;
 - 29.4. klijai;
 - 29.5. kartoninė dėžė;
 - 29.6. polistirolo gabaliukai;
 - 29.7. rašiklis;
 - 29.8. segiklis;
 - 29.9. polietileno maišeliai;
 - 29.10. lipni juosta;
 - 29.11. polipropileno maišas;
 - 29.12. plombos ir plombavimo įrankiai.
-